

Ahmet İSMAİLOĞLU*

Hilal ARSLAN BİLİR**

el-MEVAKİB ŞİİRİ ÜZERİNDEN HALİL CUBRÂN'IN ŞİİRLERİNDEKİ SEMBOLLER VE TÜRKÇEYE ÇEVİRİLERİ

ÖZET

Halil Cübürân, Batı'ya yaptığı göçlerle modern sembolizmi Arap şiirine taşıyan ve kendine ait bir sembolist üslup oluşturan tanınmış bir edebiyatçıdır. Cübürân'ın yaşantısı onun sembolizm anlayışını özgün bir şekilde etkileyerek, eşyaya dair algısını ifade eden eşsiz çağrışımlara sahip olmasını sağlamıştır. Bu çalışmada, modern sembolizmin Arap şiirindeki rolü, Cübürân'ın şiirlerinde öne çıkan semboller ve Türkçeye çevirilerinde kayıpların yaşanıp yaşanmadığı Nida'nın eşdeğerliği bağlamında ele alınmıştır. Araştırmada doğru bilgi toplamak için analitik bir yöntem kullanılarak konuyla ilgili kaynaklardan yararlanılmıştır. İki ana bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde; Cübürân'ın şiir ve edebi anlayışına yer verilirken ikinci bölümünde, sembolizm ve Arap şiirindeki yeri, Cübürân'ın modern sembolizmin temellerini atmadaki rolü, şiirlerindeki semboller ve Türkçeye çevirileri incelenmektedir. Araştırmanın amacı Cübürân'ı ve onun edebi yönelimini tanıtmak, onun şiirsel ve edebi yapısının özelliklerini ortaya koymak, şiir ve edebiyatındaki sembolizmi ve anlamlarını tanıtarak Türkçeye Cübürân'ın sembolizminin *el-Mevâkib* örneği üzerinden Nida'nın eşdeğerliği bağlamında nasıl aktarıldığını göstermektir.

Anahtar kelimeler: Arap Edebiyatı, Arap şiiri, Sembolizm, Cübürân. Nida'nın eşdeğerliği.

SYMBOLS IN KAHLIL GIBRAN'S POEMS AND THEIR TRANSLATIONS INTO TURKISH THROUGH THE POEM OF AL-MAWAKIB

ABSTRACT

Khalil Gibran is a renowned literary figure who brought modern symbolism to Arabic poetry through his migrations to the West, creating a distinctive symbolic style. His life experience uniquely influenced his understanding of symbolism, resulting in unparalleled associations that express his perception of objects. This study examines the role of modern symbolism in Arabic poetry, the prominent symbols in Gibran's poems, and whether any losses occur in their Turkish translations within the context of Nida's equivalence. An analytical method was employed to collect accurate information, utilizing relevant sources. The first section of the study introduces Gibran's poetry and literary approach, while the second section focuses on symbolism, its place in Arabic poetry, Gibran's role in laying the foundations of modern symbolism, the symbols in his poems, and their Turkish translations. The aim of the research is to introduce Gibran and his literary tendencies, highlight the characteristics of his poetic and literary structure, and demonstrate how Gibran's symbolism, exemplified in *Al-Mawakib*, is conveyed into Turkish through Nida's equivalence theory.

Keywords: Arabic Literature, Arabic Poetry, Symbolism, Gibran, Nida's Equivalence.

* Sorumlu Yazar, Öğr. Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, Ankara/Türkiye. E-posta: drahmm@yahoo.com / Corresponding Author, Lecturer Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, School of Foreign Languages, Ankara/Türkiye. E-mail: drahmm@yahoo.com

** Arş. Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara/Türkiye. E-posta: hilal.arslan@hbv.edu.tr / Res. Asst. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of Arabic Translation and Interpreting, Ankara/Türkiye. E-mail: hilal.arslan@hbv.edu.tr

Giriş

Sembolizm, 19. yüzyılın sonlarına doğru Fransa’da ortaya çıkan ve özellikle edebiyat, resim ve müzik gibi sanat dallarında etkili olan bir akımdır. Bu akım, gerçek dünyayı doğrudan betimlemektense, soyut imgeler, semboller ve çağrışımlar yoluyla duyguların ve düşüncelerin ifade edilmesini savunmaktadır. Sembolizmin temelleri, romantizm ve realizmin etkileri altında şekillenmiş, ancak bu akımların yüzeysel anlatımlarından ve doğrudan gerçeklikten uzaklaşarak daha derin, gizemli ve çok katmanlı bir anlam dünyası yaratmayı amaçlamıştır.

Sembolizmde, kelimeler ve imgeler birer araç olarak kullanılmaktadır. Ancak bu araçlar, belirli bir gerçeği yansıtmak yerine, anlamın arkasındaki derinlikleri ve soyut izlenimleri ortaya koymaktadır. Şairler ve yazarlar, sembolizm aracılığıyla duygusal ve ruhsal halleri ifade etmeye çalışırken, okuyucunun hayal gücünü harekete geçirecek imgeler ve sembollerle anlamları katmanlaştırmışlardır. Bu bakımdan sembolizm, bireysel algıyı, içsel dünyayı ve kişisel duyguları ön plana çıkaran bir anlatım biçimi olarak kabul edilmektedir.

Sembolizmin edebiyat alanındaki en önemli temsilcileri arasında Charles Baudelaire, Stéphane Mallarmé ve Paul Verlaine gibi isimler yer almaktadır (www.edebibilgiler.com, 16.12.2024). Bu akım, özellikle şiirle özdeşleşmiş olup, dilin ve biçimin yeni ve yaratıcı kullanımını hedeflemiştir. Sembolizmin etkisi, yalnızca Fransız edebiyatıyla sınırlı kalmayıp, dünya çapında birçok farklı kültürde ve edebiyat geleneğinde iz bırakmıştır. Bu akım, özellikle modernizm ve daha sonra ortaya çıkan birçok sanat hareketine ilham kaynağı olmuştur.

Modern dönemde, yenilik ve değişim arayışında olan yeni akımlar ve okullar ortaya çıkmıştır. Bu akımlar, her edebi ve şiirsel görüşün doğasına göre farklı derecelerde eskiye karşı bir baş kaldırma niteliğinde olmuştur. Bu durum, Arap dünyasında büyük siyasi olaylarla da örtüşmüş ve bazı Arapların yurtlarından göç etmesine neden olmuştur. Aralarındaki şairler ve yazarlar, yurt dışında "Göçmen Okulu" olarak bilinen bir edebi okul oluşturmuşlardır. Bu okulun şairleri ve yazarları, kişisel ve toplumsal meselelerde bir araya gelmiş ve bu durum, onların edebiyat ve şiirle ilgili tutumlarını ve yönelimlerini belirgin bir şekilde etkilemiştir.

Bahsi geçen göçmen şairler ve yazarlar arasında yer alan Cubrân, göçmenlerin lideri ve edebi görüşlerinin kurucusu olarak kabul edilmektedir. Eserlerinde, Göçmen Okulu’nun özellikleri belirgin bir şekilde özellikle sembolik yönüyle kendini göstermektedir. Cubrân, modern sembolizmin öncülerinden biri olarak kabul edilmektedir. Onun sembolleri, kendine özgü bir doğaya ve ayrıcalıklı anlamlara sahiptir.

19. yüzyılın ikinci yarısında, Arap şiirine Batı’dan alınan modern anlamda sembolizmin girişi gözlemlenmiştir. Geleneksel sembolizm ise Arap şiirinde yaygın olarak bilinen ve mevcut olan bir akımdır. Arap şair ve yazarların bir kısmı, Batı modernizmin etkisiyle bu yeni sembolizm akımına yönelmiş ve bu akımı Arap şiirine taşımıştır. Aynı dönemde Arap ülkelerinde farklı şiir okulları ve edebi-eleştirel yöntemler ortaya çıkmış ve bazı modern edebiyatçılar, Batı kültürlerini inceleyerek sembolik yöntem olmak üzere bazı yöntemleri benimsemişlerdir. Başta Halil Cubrân olmak üzere pek çok yazar sembolizmde derinleşmiştir. Cubrân’ın sembolizmi, çocukluğu, Batı’ya yaptığı göçü, doğa sevgisi, Batı kültüründen edindiği bilgiler ve diğer faktörler sayesinde oldukça özgün bir karakter kazanmıştır.

Araştırmanın problemi, Cubrân’ın modern sembolizmin lideri olarak, Avrupa’dan Arap şiirine kazandırdığı sembolizmin etkilerini ortaya koymak ve Cubrân’ın sembolizminin el-

Mevâkib örneğiyle Türkçeye nasıl çevrildiğini Nida'nın eşdeğerliği bağlamında incelemektir. Cubrân'ın kendine özgü sembolizm tarzı, onun özel felsefesi, Avrupa ve Amerika'ya göç koşulları, doğaya olan sevgisi, insani yönelimi ve felsefî bakış açısı gibi unsurlardan kaynaklanmaktadır. Tüm bu faktörler, onun sembolizmini özel olarak şekillendirmiş ve Cubrân'ın dünya görüşünü yansıtan eşsiz anlamlar ortaya koymuştur.

Araştırma Soruları:

- Halil Cubrân kimdir ve edebi yönelimi nedir?
- Halil Cubrân'ın şiirsel ve edebi yapısının özellikleri nelerdir?
- Sembolizmden ne kastedilmektedir ve Halil Cubrân'ın şiir ve edebiyatındaki semboller nelerdir?
- Halil Cubrân'ın *el-Mevâkib* şiirindeki semboller Türkçeye nasıl aktarılmış ve aktarılırken kayıplar yaşanmış mıdır?

Araştırma Amaçları:

- Halil Cubrân'ı ve edebi yönelimini tanıtmak.
- Halil Cubrân'ın şiirsel ve edebi yapısının özelliklerini tanıtmak.
- Sembolizmi ve Halil Cubrân'ın şiir ve edebiyatındaki sembollerini tanıtmak.
- Halil Cubrân'ın *el-Mevâkib* şiirindeki sembollerin Türkçeye çevirisini değerlendirerek Nida'nın eşdeğerliği bağlamında kayıplar olup olmadığını incelemek.

Araştırma Bileşenleri: Çalışmanın giriş kısmında araştırma konusuyla ilgili kısa bir özet, sorular, amaçlar, araştırma yöntemi ve bileşenler verilerek modern sembolizm ve Halil Cubrân'ın bu sembolizmin yayılmasındaki rolü hakkında kısa bir bilgi verilmektedir. Birinci bölümde; Cubrân, genel olarak tanıtılarak Cubrân'ın şiir anlayışından söz edilmektedir. İkinci bölümde; Arap şiirinde Cubrân'ın modern sembolizmdeki rolünden, onun şiirindeki sembollerden, Nida'nın eşdeğerliklerinden ve *el-Mevâkib* şiirindeki sembollerin Türkçeye çevirilerinden söz edilmektedir. Sonuç kısmında ise araştırmada gerçekleştirilen çalışmalar hakkında kısa bir değerlendirme yapılmaktadır. Son olarak bu araştırmada ele alınan konulara yönelik daha fazla bilimsel çalışma yapılmasına katkıda bulunabilecek bazı önerilerde bulunmaktadır.

Halil Cubrân'ın Hayatı, Şiirleri ve Edebi Anlayışı

Gerçek adı Cubrân bin Halil bin Mikail bin Saad olan Cubrân, Lübnan'ın Beşşalani bölgesinde Maruni bir aileden gelmektedir. Ailesinin kökleri Şam'a dayanmaktadır. Bir atası Baalbek şehrine göç etmiş, daha sonra Lübnan'ın Beşşala köyüne yerleşmiştir. Cubrân'ın dedesi Yusuf Cubrân, Cubrân'ın doğduğu köy olan Beşşura'ya yerleşmiş ve Cubrân, 1883 yılında burada doğmuş, eğitimine Beyrut'ta başlamıştır. Daha sonra Paris'e gitmiş, burada kısa bir süre kalmıştır. 1895 yılında bazı akrabalarıyla birlikte Amerika'ya seyahat etmiş ve Boston şehrine yerleşmiştir. Daha sonra yeniden Beyrut'a dönerek dört yıl boyunca Arap dil ve kültürünü öğrenmiştir. 1908 yılında tekrar Paris'e gitmiş ve burada üç yıl kalmıştır. Bu sürenin sonunda resim sanatında ilerlemiş ve İngiliz "Resimciler Derneği"ne onursal üye olmuştur. Göçmenler arasında çağdaş yazarların dâhisi olarak tanımlanan Cubrân, en geniş hayal gücüne sahip olan yazarlardan biriydi. Amerika'ya göç ederek New York şehrine yerleşmiş ve 1931 yılında vefat etmiştir. Cenazesi, doğduğu yer olan Beşşura'ya getirilmiştir (ez-Zirikli, 2002, s. 2).

Cubrân'ın Batı'da büyük ün ve popülerlik kazanması, "The Prophet" (Ermiş) adlı kitabının yayımlanmasından sonra olmuştur. Bu kitapta yer alan resimler Cubrân'ın kendisi tarafından

çizilmiştir. Cubrân'ın Doğu ülkelerindeki ünü ise, Osmanlı devletinin ve kilisenin tepkisini çeken “The Rebellious Spirit” (Asi Ruhlar) adlı kitabının yayımlanmasından sonra başlamıştır. Cubrân, Amerika'nın Boston kentinde yayımlanan “*el-Muhacir*” gazetesinde çeşitli makaleler yayımlamıştır. Cubrân, Boston'da yayımlanan *el-Muhacir* ve *es-Sahih* gazetesinde, *el-Fünûn* dergisinde ve o dönemde Batı dünyasında yayımlanan birçok Arapça gazete ve dergide çeşitli makaleler yayımlamış, yaptığı resimler için birçok resim sergisi açmış ve edebiyat ve sanat dünyasındaki arkadaş çevresini genişletmekle ilgilenmiştir (Ebu Zekerî, 1981, s. 196).

Cubrân'ın bu çok sayıda eseri, onun ruhla bir monolog, bilinçaltıyla bir sohbet olarak edebiyata olan sevgisini ortaya koymanın yanı sıra fikirlerini tercüme etmek ve düşüncelerini, hayata karşı duruşunu ve bakış açısını gösterecek şekilde ifade etmek için verimli bir alan olmuştur.

Cubrân, Mehcer Edebiyatının şairleri ve yazarlarının lideri olarak kabul edilmektedir. Bu kişiler, Arap edebiyatında yenilik çağrısında bulunmuşlardır. Bu dönemde, Mısırlı yenilikçilerin de modern anlamda edebi hareketleri olmuştur. Ancak, Mehcer Edebiyatı şairleri daha özgür, cesur ve yeniliğe daha açık bir şekilde hareket etmişlerdir. Şiirleri ise daha yoğun bir duygusallık taşıırken, daha az zihinsel bir yapıdadır; bu nedenle eserleri batılı romantik şairlerin eserlerine benzemektedir.

Mehcer Edebiyatı şairlerinin yönelimi, başlangıçtan itibaren batılıları taklit etmeye eğilimli olmuş; şairler, metin bileşenleri ve unsurlarıyla ifade biçimlerinde onların yolunu takip etmişlerdir. el-Melaike göçmen şairlerin eserlerinde Arap edebiyatındaki ilk yenilikçi hareketin 20. yüzyılın başlarındaki şiir kitapları olduğunu belirtmektedir (2007, s. 345). Bu dönemde, çeşitli şiir türlerinde eserler verilmiş ve Cubrân, İlya Ebu Mâdi¹ gibi isimler öne çıkmıştır.

Mehcer Edebiyatı şairleri, Arap edebiyatının uzun bir süre hayatı takip edemediğini ve bu durumun kendileri için kötü bir şans olduğunu düşünmüşlerdir. Arap şairlerinin ve yazarlarının yüzyıllar boyunca sadece eski eserleri taklit etmekle meşgul olduklarını, eski şairlerin ezgileri üzerinde durup develeri tasvir etmekten ve harabelerde ağlamaktan başka bir şey yapmadıklarını savunmuşlardır. Göçmenler ayrıca eski şiir konularını alay konusu yaparak, bunları bazen cehalet, bazen aşırıya kaçma ve yapaylıkla itham etmişlerdir. Aşk şiirinin yapay, ağlama konusunun ise hissiz ve duygusuz kelimelerle dolu olduğunu düşünmüşler, heyecan verici konuların sahte, övgülerin ise gerçekliğinden uzak bir abartma olduğunu ifade etmişlerdir. Onlara göre, eski edebiyatın tamamı, ruhsuz bir ceset gibidir. Bu nedenle göçmenler, yenilik çağrısını yaparak gelenekten kurtulma çağrısında bulunmuş ve gerçek şiirin hayatı yansıtmayı gerektiğini savunmuşlardır. Onlara göre edebiyat ve hayat, asla ayrılamayacak olan ikizlerdir. Bu düşüncelerini, şiirlerinde ve yazılarında işledikleri konular aracılığıyla ifade etmeye başlamış ve aşk, övgü, tasvir, yas ve heyecan gibi geleneksel şiir türlerini bir kenara bırakmışlardır (ed-Dusuki, 2000, s. 2).

¹ Göç edebiyatının büyük şairlerinden biri olan İlya Ebu Mâdi, şiir ve edebiyata, ezberlemeye ve örgütlenmeye düşküncü ve Cıbrân'ın başkanlığını yaptığı Ceza Birliği'nin üyelerinden biriydi. 1889'da Lübnan'da doğan Ebu Mâdi, 1911'de Amerika'ya göç etmiş ve beş yıllığına Cincinnati'ye yerleşmiştir. Beş yıl Cincinnati'de kaldıktan sonra New York'a yerleşmiş, burada “*Mirror of the West*” gazetesinde çalışmış, daha sonra “*es-Samir*” gazetesini çıkarmıştır. Ölümünden önce memleketini ziyaret eden Ebu Mâdi, 1957 yılında Brooklyn'de vefat etmiştir. Bkz. Zerkli, Hayruddin el-Alam (2/35).

Cubrân'ın şiirsel ve edebi akımının en önemli özellikleri şunlardır:

Eskiye karşı isyan: Cubrân, geleneksel şiir ve edebiyat ölçülerine karşı bir isyan başlatmıştır. Şairlerin tarih boyunca kullandığı şiir konularını bir kenara bırakmış ve şiirin, sahibinin içindeki duyguları ifade etmesi gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda Cubrân, eskiyi eleştirerek, "Kendinize olan saygınızdan dolayı tebrik, yas ya da övgü şiirleri yazmaktan kaçının," demiştir (en-Nedevî, 2009, s. 159-160). Cubrân eskiye karşı isyanı çerçevesinde, geleneksel dil kullanımına da karşı çıkmış ve kendine yeni bir ifade biçimi benimsemiştir. Bunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Sizin kendi diliniz var, benim de kendi dilim...”

Siz Arapçadan istediğiniz kadarına sahip olabilirsiniz, ben ise bundan düşüncelerime ve duygularıma uygun olanı alırım.

Siz kelimelere ve onların düzenine sahipsizsiniz; ben ise kelimelerin işaret ettiği ama dokunamadığı, düzenin ulaşamadığı şeylere sahibim.

Sizde, soğuk, cansız ve mumyalanmış cesetler var ve siz bunları her şeyin tamamı olarak görüyorsunuz. Benim için ise, değeri içinde barındırdıkları ruhla ölçülen, değersiz görünen bedenler vardır.

Sizde belirli ve kesin bir yol var; benim ise kalbimde gizli olanı kalplere, vicdanımda dolaşanları vicdanlara ulaştıran, yetinmediğim dalgalı bir aracım var (el-Hamlîşî, 2010, s. 82-83).” Burada Cubrân, eserleri için kelime seçiminde izlediği yöntemi tanımlamaktadır.

Doğa ile kaynaşma ve vatan sevgisi: Cubrân'ın şiirinde ve edebiyatında, doğaya ve vatana olan derin sevgisi iç içe geçmiş bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, Arapça yazımı, tamamen Lübnanlı olarak tanımlanmakta ve onun eserini anlamak için, büyüdüğü bölgeyi ziyaret etmiş olmak gerektiği söylenmektedir (Ciddî, 2015, s. 67).

İçe dönüklük ve melankoli: Cubrân, içe dönüklük, hüznün, duygusal patlamalar, kendini ifade etme ve bilinçaltına seslenmeye dayanan Batı Romantizminden etkilenmiştir (Heykel, 1994, s. 356).

Modern sözcükler: Cubrân, günlük yaşamda yaygın olan kelimeleri kullanmayı tercih etmiş ve şiirinde insanların zevkine hitap eden kelimelerin seçimi konusunda özel bir çaba sarf etmemiştir.

Sembolizm: Sembolizm, Cubrân'ın şiirinin en önemli özelliklerinden biridir. Sembolizm Cubrân'ın doğasıyla, yaşam koşullarıyla, içe dönük eğilimleriyle ve doğa sevgisiyle bağlantılıdır. Onun kişiliğini karakterize eden bu yönleri, sezgi uyandıran ifadeler ve ruh hallerini anlatan resimler aracılığıyla sembolizmle bağlantılıdır (Heykel, 1994, s. 356).

Cubrân'ın şiirsel ve edebi yapısını önceki şair ve yazarlarınkinden farklı kılan çevresel ve psikolojik faktörler vardır. Çevresel faktörler, onun doğum yeri, göç koşulları ve Batı ülkelerinde bulunmasıyla ilgilidir. Cubrân, Amerika'daki yaşantısı sebebiyle Amerikalı bazı şairlerle dostluklar geliştirmiştir. Batı tarzını benimseyen Cubrân, bu tarzda edebi kulüpler kurmaya çalışmıştır.

Göç eden Araplar, ortak bir bağ oluşturma, edebi ve kültürel yönelimler etrafında birleşmenin gerekliliğini görmüşlerdir. Bu nedenle, 1920 yılında Cubrân'ın başkanlığında *الرابطة*

القلمية "Kalem Birliği" olarak bilinen kuruluşu oluşturmuşlardır. Bu dernek, Arapça'nın yeni şiirsel ve düşünsel ihtiyaçlara uyacak şekilde gelişmesini hedeflemiştir (en-Nedevî, 2009, s. 158-159).

Cubrân'ın içsel değişim ve eskiye başkaldırı arzusunu, kendine özgü olma sevgisini ifade eden psikolojik faktörler de vardır. Adonis, Cubrân'ın şairin farklılığına ve özgünlüğüne odaklandığını ve bunun, psikolojik ve insani boyutların örtüştüğü anlamına geldiğini belirtmektedir. Adonis, sanatçıyı “biçimler yaratan” bir varlık olarak tasvir eden Cubrân'ı modern şiir tarihindeki eşsiz bir figür olarak görmektedir. Cubrân, şiirde sadece gülme, eğlenme ve ağlama alanını değil, şairin sırları keşfetme arzusuyla yeni bir biçim yaratma alanını da açmıştır. Bu, şair için tam bir özgürlük anlamına gelmektedir. Adonis, şiirin Cubrân'dan önce donuk ve hareketsiz olduğunu, Cubrân'ın ise onu bu uykusundan uyandırıp geniş ve sınırsız bir alana taşıdığını düşünmektedir (Adonis, 1979, s. 82-84).

Halil Cubrân'ın şiirlerinin özelliklerini şu şekilde özetlemek mümkündür:

1. Basit ve kısa ölçülere eğilim: Cubrân, basit ve kısa ölçülere yönelmiştir çünkü bu ölçüler, onun düşünce yapısına ve derin bir hayal gücüyle dolu romantik yönelimine uygundur.
2. Ahenk Çeşitliliği: Cubrân'ın aynı şiirinin içinde farklı ölçüler bulmak mümkündür; bazen tek bir şiir içinde birden fazla ölçü kullanmaktadır.
3. Kafiye Çeşitliliği: Cubrân, şiirlerinde kafiye çeşitliliğine başvurmuş ve bir şiirin birden fazla bölümden oluşmasını sağlamıştır. Örneğin, ünlü المواقب (*el-Mevâkib*) adlı şiirinde birbirinden farklı bölümler yer almaktadır.
4. Tekrar: Cubrân, düşüncelerini vurgulamak, onlardan bir anlam çıkarmak veya sembolize etmek amacıyla bir dizeyi, dörtlüğü ya da şiirsel bir cümleyi şiir içinde tekrarlamaktadır.

Cubrân'ın şiirinde tekrarın örneklerinden biri, *el-Mevâkib* adlı şiirinde neyden bahsettiği kısımdır (Cubrân, 1949, s. 239):

Tablo 1: Cubrân'ın *el-Mevâkib* Şiirinden Tekrar Örneği.

أَعْطِنِي النَّأْيَ وَغَيِّ	فَالْغِنَا يَرْغَى الْعَقُولُ
وَأَنْيُنَ النَّأْيَ أَبْقَى	مِنْ مَجِيدٍ وَذَلِيلٍ

“Bana neyi ver ve şarkı söyle

Şarkı akılları güder çünkü,

Ve neyin inleyişi daha edebidir

Hem soyludan hem aşağılanmıştan” (Demirayak, 2005: 173).

Şiirin başka bir yerinde şöyle der (Cubrân, 1949: 240):

Tablo 2: Cubrân'ın *el-Mevâkib* Şiirinden Tekrar Örneği.

أَعْطِنِي النَّأْيَ وَغَيِّ	فَالْغِنَا يَمْحُو الْمَحَنَ
وَأَنْيُنَ النَّأْيَ يَبْقَى	بَعْدَ أَنْ يَفْتَى الزَّمَنَ

“Bana neyi ver ve şarkı söyle,

Şarkı sıkıntıları giderir çünkü

Ve neyin iniltisi kalır

Zaman tükendikten sonra” (Demirayak, 2005: 173).

Cubrân bu şiirinde birçok kez ney ve şarkıyı tekrar etmiştir. Şarkı söylemeyi, göç edebiyatının yöneldiği romantizmin en önemli yönlerinden biri olarak gören Cubrân, bunu şiirsel metnini oluştururken temel unsurlardan biri olarak benimsemiştir. Mensur şiir yazarı Cubrân, şiirlerini ölçüden kurtararak özgün ve bağımsız bir şiir tarzı oluşturmuştur.

Sembolizmin Halil Cubrân'ın Şiirlerine Yansımaları

Konuşma, insanların birbirleriyle iletişim kurma yollarından biridir; bunun açık ve anlaşılır anlamı olanı olduğu gibi, gizli ve belirsiz bir boyuta ulaşan sembolik ve işaret niteliğinde olanı da vardır. Şiirde bu semboller, ölçünün gereksinimlerine ve özet ya da ayrıntılı anlatım ihtiyacına bağlı olarak daha sık görülmektedir. Ayrıca, şiirsel dil, nesir dilinden ayrılan bazı özelliklere sahip olduğu için, edebi bir konuşma biçimi olarak da öne çıkmaktadır.

el-Halil bin Ahmed'e göre (s. 314) sembol, dilde "gizli ses" olarak tanımlanmaktadır. Bu gizli ses fısıldamaya da benzemektedir. İnsanın konuşmadan kaşını kaldırarak bir şeyler işaret etmesi de yine sembol anlamına gelmektedir. Bu fısıldamak gibi bir şeydir. "Adam kaş göz işareti yaptı" denildiğinde, bu gizlice bir şeyler ifade etmek anlamına gelmektedir. Ayrıca, sembol, "dudakları hareket ettirmek" anlamında da kullanılmaktadır (el-Ferahîdî, s. 366). Ses çıkarılmaksızın yapılan bir hareket olduğu için, eğer duyulursa sembol kabul edilmemektedir.

Üner, *Türk Resminde Sembolik Eğilimler* adlı makalesinde sembolizmden şu şekilde söz etmektedir:

Sembolizm, 1870'li yıllarda öncelikle edebiyat alanında ortaya çıkmış, sembollerle kurgulanan bir ifade biçimini temsil eden bir akımdır. Derin ve karmaşık anlama sahip olan sembol, kökeni latince “symbolum” kelimesine dayanır. Birleştirmek, açıklamak anlamına gelen “sumbolon”, Eski Yunan'da ikiye bölünmüş özdeksel nesnenin parçalarından birini ifade eden bir addır. Diğer bir deyişle sembol bir madde ve bir anlam birlikteliğinden oluşan, gerçek ve gerçekdışı alanların birleşimidir. Bu bağlamda sembol, bir bütünleştirme ya da form oluşturma durumudur (Üner, s. 51).

el-Ezherî'ye göre, sembolün anlamı dudakları hareket ettirerek ses çıkarmadan bir durumu ya da konuyu ifade etmektir. Ona göre bu; dudaklar, gözler, kaşlar ve ağızla yapılan bir işarettir. el-Ezherî, dilde sembolün, özünde kelime aracılığıyla ortaya çıkan her şeyin işareti olduğunu belirtir; ancak bir el veya göz ile yapılan işaretler sembol olarak kabul edilmektedir. el-Ezherî ayrıca, dilde sembolün hareket anlamına geldiğini ve sembol oluşturma da bir tür hareket olduğunu ifade etmektedir (el-Ezherî, 2002, s. 141).

İbn Manzur'un *Lisânü'l-'Arab* kitabında (1987, s. 880) 'رمز' yani sembol, işaret; dildeki gizli bir ses, tıpkı fısıldama gibi anlamı belirsiz bir şekilde dudakları hareket ettirerek yapılan bir işaret olarak tanımlanmaktadır. Bu, sesli bir ifade olmadan, sadece dudaklarıyla işaret etmektir. Ayrıca, 'رمز' ifadesi gözlerle, kaşlarla, dudaklarla ve ağızla yapılan işaret ve ima anlamına gelmektedir. Dil açısından, bir şeyin işaret edilmesi, kelimelerle ifade edilebilecek her şeyi kapsamaktadır; ancak bu işaretler el, göz veya benzeri bir şeyle yapılmaktadır. Bununla birlikte, Allah Teâlâ'nın

Hız. Zekeriya için indirmiş olduğu şu ayeti de vardır: {أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْرًا} “Senin için alâmet, insanlarla üç gün konuşamaman, ancak işaretleşebilmendir” (Âl-i İmrân: 41)².

İslam öncesi dönemde sembolizm gibi bazı modern gelenekler şairler için tam olarak net değildir. Bu dönemle ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar, sembolizmin İslam öncesi insanların söyledikleri üzerinde bir etkisi olmadığını söylerken bazı araştırmacılar ise bu durumla ilgili tezleri çürütmeye çalışmışlar ve bu dönemde kullanılan simgelerin Arap edebiyatındaki ilk sembolizm kaynağı olduğunu savunmuşlardır. Bu görüşün savunucuları Arap şiirinde sembolizmin Avrupa’da ortaya çıkmadan önce sıkça kullanıldığını söylemektedirler. Cahiliye dönemindeki şiirlerde yer alan aslan, eşek, köpek ve deve gibi figürler aslında sembolizmin Cahiliye döneminde kullanıldığını göstermektedir. Aslan cesaret ve kuvveti, eşek korku ve sabrı, köpek vefa ve emaneti, deve ise bedevi yaşamı sembolize etmektedir (eş-Şâbbî, 2013, s. 12).

İslami dönemde Arap edebiyatı, İslam öncesi edebiyatta gördüğü sembolizm çerçevesinde ilerleme kaydetmiştir. Bunun yanı sıra İslam’ın gelişi edebiyata daha fazla zenginlik katmış ve bu dönemde Sembolizm gelişmeye devam etmiştir. Sembolizm İslam’ın ilk ortaya çıkışından başlayarak, Peygambere övgü, İslam’ı diğer dinlere karşı savunma gibi pek çok konuda kullanılmıştır (Alhamad, 2018, s. 11-14).

Emevi döneminde Arap edebiyatında daha fazla metafor ve mecaz kullanılmaya başlanmış ve sembolizm şiirdeki alanını daha da genişletmiştir. Bu dönemde halifeleri övmek için şiirlerde mutluluğu, kahramanlığı vb. özellikleri simgeleyen çeşitli hayvanlar kullanılmaktaydı. Abbasi dönemi Arap edebiyatı, yüksek bir gelişme ve refah derecesine ulaşmıştır. Bu dönemdeki sembollerin kullanımları daha çok ekonomik sıkıntıların yanı sıra şairlerin uğradığı baskıları ele almaktadır. Bu dönemde kaleme alınan “*Kelile ve Dimne*”de yer alan hayvan karakterlerinde pek çok sembol bulunmaktadır (Alhamad, 2018, s. 16-18).

Modern sembolizmde Cubrân’ın rolüne bakacak olursak, bu dönemde Göçmen şairler evrene ve insanlığa Batılı romantiklerin bakış açısıyla kapsamlı bir şekilde bakmışlardır. Doğayı tasvir ederken bunu en çok hissettiren şairler Cubrân ve İliyya Ebû Mâdî olmuştur (el- Kırvânî, 1981, s. 305-306). Yusuf el-Hâl, Edîb Mazhar, Sa’îd ‘Akl, Bîşr Fâris, Salâh Libekkî ve Halîl Hâvî gibi edebiyatçıları da Modern Arap edebiyatının önemli sembolistleri olarak saymak mümkündür (Heddare, 2013, s. 60-62; el-Ceyyûsî, 2007, s. 514-517).

İliyya Ebû Mâdî, şiirlerinde sembolizmin sıkça yer aldığı ve hikayeci bir üslupla yazdığı şiirlerle tanınmıştır. Bu şiirlerinden bazıları "الحجر الصغير" Küçük Taş, "التينة الحمقاء" Aptal İncir ve "يا صاح" Ey Dost’tur. “Ey Dost” şiirinde İliyya Ebû Mâdî şöyle der (Ebû Mâdî, s. 188)

يا صاح كم تفاحة غضة يملؤها في الرّوض غصن رطب
ناضجة ترتج في جوها مثل ارتجاج الشمس عند المغيب
حرّضك الوجد على نصفها لما غفا الواشي وغاب الرّقيب

² “Zekeriya, "Rabbim! [Bu yaşlı hâlîme rağmen bir çocuk sahibi olacaksam]; bana bir alâmet/işaret belirt." diye istekte bulundu. Allah da, "İstediğin alâmet, üç gün boyunca işaret dili dışında insanlarla konuşmamandır. Bu süre zarfında rabbini çokça an; her daim O'nun yüceliğini zikret." buyurdu”. <https://www.derlemetefsir.com/ali-imran/3/ayet/41>

لَكُنْ لِأَمْرِ أَنْتَ أَدْرَى بِهِ رَجَعْتَ عَنْهَا رَجْعَةً الْمُسْتَرِيبِ
تَقُولُ لِلنَّفْسِ الطَّمُوحِ اقْصِرِي مَا سَرَقَتْهُ التُّفَّاحِ شَأْنُ الْأَرِيبِ

Bu şiirde, önemsiz ve değersiz bir şey için kaprislerinin peşinden giden, hırslarının esiri olmuş bir kişi sembolize edilir. “Elma çalmak akıllının işi değildir” diyerek bunu yapanları daha da azarlamaktadır.

Bir başka sembolizm şairi de Bedir Şakir es-Seyyab'dır. Onun şiirindeki bir sembolizm örneği şu şekilde gelmektedir (es-Seyyab, 1978, s. 379):

هَنَالِكَ أَلْفُ كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْعَالَمِ الْغَرَقَى
سُتْشِعُ أَلْفَ طِفْلِ جَائِعٍ وَثَقِيلُ آلِفًا مِنَ الدَّاءِ
وَتُنْقِذُ أَلْفَ شَعْبٍ مِنْ يَدِ الْجَلَادِ، لَوْ تَرَقَّى
إِلَى فَلَكَ الضَّمِيرِ

es-Sayyab bu şiirinde, kendi döneminde yaşayan insanın durumunu ve yaşadığı zorlukları alaycı bir şekilde eleştirmek amacıyla sembolizme başvurmuştur.

Sembolizmi en çok kullananlardan bir diğeri de Albert Adib'tir. Adib bir şiirinde şöyle der (Uluslararası Medine Üniversitesi, s. 534-535)

حَيَاتُنَا شِبَابٌ وَفَكْرٌ أَخْضَرُ
وَعَوَاطِفُ مِنْ عَمَلِ الرِّبِيعِ
وَقُلُوبٌ مِنْ نَدَى الْفَجْرِ
نَجْمُهَا وَنَغْسِلُ بِهَا أَرْضَ الْأَرْزَقَةِ
أَوْ نَرُوي رِمَالِ الصَّحْرَاءِ

Bu satırlarda sembolik kelimeler oldukça fazladır, şair bunları gerçek anlamlarının dışında kullanmaktadır. Şair burada gençliği, yeniliği, umut dolu düşünceleri ve taze duyguları simgelemektedir. Bu unsurlar, toplumda pozitif değişim yaratmak için kullanılabilir. Şair burada, bahar, tan yerinin ağarması, yeşil düşünceler gibi doğal sembollerle insanın içsel tazeliği ve toplumun ihtiyaç duyduğu yeniliği dile getirmektedir. Çağdaş şairler, özellikle Cubrân, bu tür sembolizmden bolca faydalanmışlardır. Ancak Cubrân'ın sembolizmi kendine has özelliklere sahiptir.

Cubrân'ın etkilendiği Batı sembolizmi, Fransa'da ortaya çıkan bir harekettir ve özünde mistik bir nitelik taşımaktadır. 19. yüzyılın sonlarında Fransa'da ortaya çıkan sembolizm, gelenekten kopuşu ifade eden edebi bir sanat akımıdır. Edebiyatta yenilikçi söylemler ortaya koyan sembolizm, dünya ve içindekileri bir yanılsama ve hayal olarak görmektedir. Sembolistler, kendilerinden önce var olan parnasizm³ ve realizm akımlarının insanları mutsuz bir hale getirip karamsarlığa ittiğini savunmaktadırlar. Bu sebeple şiirin sınırlarını kaldırıp duygulara erişebilme amacıyla müziği andıran şiirler yazmayı savunmuşlardır (Usta, 2020. s. 237).

³ 19. Yüzyılda Fransa'da romantizme tepki olarak ortaya çıkmış edebi bir akımdır. Sanat için sanat, biçim ve teknik mükemmelliği, duygusallıktan kaçınma vb. anlayışları benimsemektedir. <https://uzemigunsem.gedik.edu.tr/parnasizm-akimi-ozellikleri-temsilcileri> erişim: 15.12.2024.

Fransa’da 19.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan sembolizm akımının temsilcileri S. Mallarmé, Paul Verlaine, Paul Valery, Puşkin ve C. Baudelaire’dir. Şiirin anlaşılacak için değil hissedilmek için olduğunu savunan sembolistler, şiirde her şeyden önce musiki ilkesini savunmuşlardır. Şiirlerinde sanat için sanat anlayışını benimsemeleri, çok fazla sembol ve mecaz kullanmaları şiirlerinin anlaşılmasını zorlaştırmıştır (www.edebibilgiler.com, 16.12.2024).

Sembolizm akımı, dini inançların zayıfladığı bir dönemde bilimsel sanata karşı bir duruş sergilemiştir. O dönemin insanları, dinin görünmeyen boyutlarına inanmadıkları için, görünür gerçeği arayışa girmişlerdir. Sembolistler, bu bilimsel gerçekçiliğe karşı çıkararak, duyuların ötesinde daha gerçekçi bir ideal dünya çağrısında bulunmuşlardır. Onlar, görünür şeylerin diliyle daha yüksek bir deneyimi aktarmaya çalışmışlardır. Bu bağlamda, kullandıkları her kelime, bir sembol haline gelmiş ve duyuların ötesindeki başka bir gerçeğe ilişkin çağrışımları tetiklemek amacıyla kullanılmıştır.

Bahsi geçen sembolizm, ideal bir dünyaya inanmakta ve bu dünyanın sanat aracılığıyla gerçekleşeceğini savunmaktadır. Bu semboller, sembolist olmayanlar için zor anlaşılabilir olabilmektedir; ancak onların sırları açığa çıktığında, bu semboller onlara sembolik yöntemle elde edilebilecek bir dünyevi mutluluk vermektedir. Ayrıca, sembolistlerin romantiklerden farklı olarak, halk meselelerine ve siyasi konulara önem vermedikleri, gerçekliğe karşı bir tutum benimsedikleri ve hayal gücüne ve zihnindeki ideal dünyaya dalarak bu alanda faaliyet gösterdikleri de dikkat çekicidir. Bu durum, onların yaratıcı faaliyetlerinin merkezini oluşturmuştur (İsmail, s. 31-32).

Sembolizm Avrupa’da sadece sanat için şekillenirken Arap coğrafyası kendi toplumlarının ihtiyacına göre bu akımı şekillendirmişlerdir. 1948 yılında Arap coğrafyasında kurulan İsrail Devleti, sonrasında Filistin’in işgali, Arap-İsrail savaşları, Arap ülkelerinde yaşanan darbeler sembolizmi asıl amacından çıkarmıştır. Abdulmu’tî Hicâzî, *Bağdâdu ve ’l-mevt/Bağdat ve Ölüm* adlı şiirinde zulüm altında bulunan Bağdat kentini İsa’nın çarmıhta yaşadığına inanılan ızdıraplara benzetmesi buna verilebilecek iyi bir örnektir. “Şaire göre hayat ve ölüm sadece nefes alıp vermekten ibaret olmayıp, İsa ve bitkiler gibi öldükten sonra dahi dirilip mücadeleye devam edebileceğini anlatmaktadır” (Usta, 2020, s. 241).

Cubrân’ın eserleri, Mehcer Edebiyatı yazarlarının şiir ve nesir yazımında, modern sembolizmin derinleşmesinde büyük bir rol oynamıştır. Bu nedenle, modern sembolizmden etkilenen şairler ve yazarlar, Cubrân’ın izinden gitmişlerdir. Cubrân’ın kitapları 1905 yılında basılmaya başlamasından itibaren büyük ölçüde erişilebilir hale gelmiştir. Böylece, bu akımın ana kaynaklarından biri olmayı başarmıştır. Özellikle yabancı dillerde yeterince bilgi sahibi olmayan yenilikçi yazarlar, modern Batı modelini taklit etmek istediklerinde Cubrân’ı kendilerine model almışlardır. Yenilikçiler, Cubrân’da, dilini bilmedikleri Batı modelinin bir örneğini görmüşlerdir. Bu nedenle, Cubrân, onlara bir kaynak olmuş ve dolayısıyla, eserlerini Cubrân’ın tarzında kaleme almışlardır (Heykel, 1994, s. 356).

Göç ettiği yerin uzaklığına rağmen Cubrân’ın yenilikçi akımdan etkilenen ve izinden giden Arap dünyasının pek çok yazarı, onun tarzında yazmış ve ifadelerini taklit etmişlerdir. Cubrân’ın edebi etkisi bununla sınırlı kalmamış, Batılılar da dahil olmak üzere İngilizce bilen tüm insanlara kadar uzanmıştır. Böylece, Cubrân hem Arap hem de İngiliz edebiyatında tanınan bir simge haline gelmiş ve her iki edebiyat içinde özel bir yer edinmiştir (Ebu Zekerî, 1981, s. 197).

Böylece Cubrân, edebi kariyerinin başlangıcından ölümüne kadar hem Arap hem de Batı dünyasında şiir ve edebiyatın öncülerinden biri olmuştur. 1931 yılında vefat ettiğinde oluşan boşluk nedeniyle "Kalem Birliği" derneği kapanmıştır. Ancak buna rağmen, göçmen şairleri, yoluna devam edebilmek için 1932 yılında San Paulo'da "Endülüs Birliği" derneğini kurmuşlardır (ed-Dusuki, 2000, s. 245).

Mısır'daki şairler ve yazarlar arasında Cubrân ve onun sembolist şiir ve edebi görüşünü taklit etmeye çalışan çok az kişi olmuştur. Bu kişiler, "serbest nazım" olarak adlandırdıkları modern bir şekilde yazmaya çalışsalar da, Mısır estetiğinin bunu kabul etmediğini gördüklerinde bu tarzı bırakmışlardır. Bu, edebi açıdan böyleyken; düşünsel açıdan, göçmenlerin başlangıçta sahip oldukları karamsar bakış açısı ve edebiyatlarındaki derin psikolojik analiz eğilimleri, özellikle Mısırlı şairler ve doğu ülkelerindeki diğer yazarlar üzerinde belirgin bir etki yaratmamıştır. Bunun yanı sıra, bu yazarlar, daha çok, edebi açıklıklarını doyuran ve onları en doğru şekilde ifade eden güçlü şairlerden etkilenmeye devam etmişlerdir; örneğin Ahmet Şevkî ve Hâfız İbrahim gibi isimler bu bağlamda öne çıkmaktadır (ed-Dusuki, 2000, s. 246-247).

Yukarıda bahsi geçen sembolizmden etkilenenlerin başında; Halil Cubrân, Emin Reyhanî, Mustafa Sadık er-Rafî, George Saydah ve İliyya Ebu Mâdî gelmektedir. Daha sonra, Arap şiirinde genel olarak sembolik özelliklerin hareketi yaygınlaşmıştır. Bu hareketin en belirgin simalarından biri ise Yusuf el-Hâl ve Salâh Abdussabur'dur.

Cubrân'ın Şiirlerinde Sembolizm

Gurbetçi şairlerin özelliklerini ve bu şairlerin lideri konumundaki Cubrân'ı incelediğimizde, onun yaşam felsefesiyle ilgili görüşlerine ve eserlerinde kaydedilmiş düşüncelerine ulaşmak mümkündür. Cubrân'ın doğduğu yer olan Bişerrî'ye olan derin sevgisi, göç koşulları ve Batı edebiyatı ile kültüründen etkilenmesi de göz önünde bulundurulduğunda, onun şiirlerindeki sembollerini daha iyi anlayabiliriz.

Cubrân, doğduğu şehri sevgiyle anmış ve eserlerinde ona sıkça yer vermiştir. Ayrıca doğayı da derin bir aşkla betimlemiş, onu birçok şiirinde sembol olarak kullanmıştır. Doğa, Cubrân için adalet, saflık, temizlik, sevgi ve özgürlüğün sembolü olmuştur. Bu nedenle, doğaya atıflar genellikle ahlaki değerlerle ilişkilendirilmiştir.

Çalışmada Cubrân'ın şiirindeki sembolizmlerin erek dil olan Türkçeye çevirileri Nida'nın eşdeğerliği bağlamında analiz edilecektir. Bu bağlamda öncelikle Nida'nın eşdeğerliğinden söz etmek yerinde olacaktır. Çeviride kültürel farklılıklardan ilk kez söz eden Nida, "*The Principles of Correspondence*" isimli makalesinde 'eşdeğerlik' kavramına yeni bir bakış açısı getirmiştir (Karavin, 2016, s. 128). Eşdeğerliği "biçimsel eşdeğerlik" ve "devingen eşdeğerlik" olarak ikiye ayıran Nida, iki ayrı dilde birebir örtüşmenin olmadığını söylemektedir. Biçimsel eşdeğerlik, kaynak metnin biçimsel ve içeriği ile ilgilidir. Kaynak metinde verilen mesajın eksiksiz ve doğru bir şekilde erek dile çevrilmesini gerektirir. Biçimsel eşdeğerlikte birebir çeviri yapılması beklenmektedir. Devingen eşdeğerlikte ise, erek metin ve erek okur ön plandadır. Kaynak okurun kaynak metinden anladığı iletinin aynısını erek okur ve erek metin arasında da oluşturmaktır. Doğallığın ön planda olduğu devingen eşdeğerlikte, erek okuyucunun kültürel ve dilbilimsel beklentilerine uygun metin üretilmesi gerekmektedir (Nida, 1964, s. 129). Nida, şiir çevirilerinde devingen eşdeğerlik için çabalanması gerektiğini söylemektedir. Çünkü şiir çevirilerinde biçim korunmaya çalışılırken anlam çevirisinde başarısız olunduğunu savunmaktadır (Nida, 1964, s. 127).

Cubrân'ın şiirindeki önemli semboller:

• Şikayet, bıkkınlık ve ikiyüzlülüğün eleştirilmesi: Cubrân bu duyguları şiirlerinde sembollerle şu şekilde ifade etmiştir (Cubrân, s. 239):

Tablo 3: Cubrân'ın Sembolizm Anlayışındaki Şikâyet ve Bıkkınlık Konuları.

الْخَيْرُ فِي النَّاسِ مَصْنُوعٌ إِذَا جُرُوا	وَالشَّرُّ فِي النَّاسِ لَا يَفْنَى وَإِنْ قُبِرُوا
وَأَكْثَرُ النَّاسِ آلاَتٌ تَحْرُكُهَا	أَصَابِعُ الدَّهْرِ يَوْمًا ثُمَّ تَنْكَسِرُ
فَلَا تَقُولَنَّ هَذَا عَالِمٌ عَلِمَ	وَلَا تَقُولَنَّ هَذَا السَّيِّدُ الْوَفَرُ
فَأَفْضَلُ النَّاسِ قَطْعَانٌ يَسِيرُ بِهَا	صَوْتُ الرُّعَاةِ وَمَنْ لَمْ يَمَسْ يَنْدَثِرُ

“Yapmacıktır insanlarda iyilik

Zorlandıkları zaman yaptıkları

Ve sonu gelmez insanlardaki kötülüğün

Girseler de mezara.

Oyuncaktır insanların çoğu,

Feleğin ellerinin bir gün oynatıp bir gün kırıp döktüğü.

Sakın hüküm verme: iyi bir bilgidir şu kişi

Ve şu da saygın bir beyefendidir, diye.

En iyi insanlar sürülerdir çünkü,

Çobanın sesinin sürdüğü,

Ve ezilir gider yürümeyen” (Demirayak, 2005, s. 171).

Bu dizeler, Cubrân'ın insanların ahlaklarından duyduğu rahatsızlığı, bıkkınlığını ve şikayetini ifade etmektedir. Aynı zamanda, şiir insanların sadece zorlandıklarında iyilik yapma eğiliminde olduklarını ve içlerindeki kötülüğün ölümle bile sona ermediğini simgelemektedir. İnsanları bir çoban tarafından yönetilen sürüler olarak tanımlayan Cubrân, karamsar bir bakış açısı izlemiştir.

Teması insan doğasının iyiliği ve kötülüğü üzerine olan bu satırlarda iyilik zorlandıklarında ortaya çıkan bir olgu olarak sunulurken, kötülüğün kalıcılığı vurgulanmaktadır. Çeviride bu anlamın korunması çok önemlidir. "Yapmacık" kelimesi, kaynak eserdeki "مصنوع" kelimesinin anlamını doğru şekilde yansıtmaktadır. Üretilmiş, yapılmış vb. anlamlara gelen "مصنوع" sözcüğünün edebiyattaki kullanımı olan yapmacık sözcüğünün kullanılması, Nida'nın biçimsel eşdeğerliğine girmektedir. Kaynak dilde bir ritim ve akıcılık söz konusudur. Ereğ dile çeviride de bu ritim yakalanmaya çalışılmış ve dikkatli bir kelime seçimi ve cümle yapısı kullanılmıştır. Örneğin, "sakın hüküm verme" ifadesi, kaynak metindeki çağrışımını sürdürerek güçlü bir başlangıç oluşturmuştur.

Çevirinin hedef dildeki okuyucular için anlamlı olması önemlidir. "Çobanın sesi" gibi imgeler, Türk kültürüne ait öğelerle örtüşmektedir. Bu tür referanslar, okuyucu ile şiir arasında bir köprü kurmaktadır. Şiirin karamsar ama gerçekçi tonu, çevrilen metinde de korunmuştur. "Ezilir

gider yürümeyen" gibi ifadeler, bireyin toplum içindeki yerini ve pasifliğini vurgularken, şiire derin bir anlam katmaktadır. Çevirmenin “يندثر” ‘unutulmak, silinmek, tanınmaz olmak’ anlamlarına gelen sözcüğü ‘ezilir gider’ şeklinde aktararak serbest bir çeviri yöntemini uygulaması, Nida’nın devingen eşdeğerliğine girmektedir.

"İnsanların çoğu" ifadesi, evrensel bir durumu ifade ederken, "sürü" ve "çoban" imgeleri, toplumsal hiyerarşiyi ve insanın doğasına dair sorgulamaları simgelemektedir. Sonuç olarak, bu şiirin çevirisi, dikkatli bir sözcük seçimi, ritim ve akıcılık, kültürel referanslar, semboller ve duygusal derinlik açısından başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiş ve kaynak okuyucuya verilen mesajlar erek okuyucuya da verilmeye çalışılmıştır. Çeviri esnasında devingen eşdeğerlikten faydalandığı düşünülmektedir.

•Güç ve zayıflık: Cubrân’ın şiirinde ifade ettiği sembollerden biri de güç ve zayıflıktır; bu konuda şöyle demektedir (Cubrân, s. 239):

Tablo 3: Cubrân’ın Sembolizm Anlayışındaki Güç ve Zayıflık Konuları.

ليس في الغابات راعٍ	لا ولا فيها القطيع
فالسَّنا يمشي ولكنْ	لا يُجاريه الرَّبيع
خُلِقَ النَّاسُ عبيداً	للذي يأتي الخضوع
فإذا ما هبَّ يوماً	سائراً سارَ الجميع

“Çoban yoktur ormanlarda
Hayır, sürü de yoktur orada
Kışın hüznü geçer gider
Fakat karışmaz baharın sevinci ona
Köle olarak yaratılmıştır insanlar
Boyun eğmeyi reddedene.
Bir gün kalkıp yürüse o efendi
Yürür herkes peşinden” (Demirayak, 2005, s. 171).

Bu dizelerde, Cubrân ormanlar ve sürüler üzerinden insan doğasını birbirleriyle olan ilişkilerinde ifade etmeye çalışmıştır. Ayrıca, kölelik ve gurur kavramlarıyla, insanların birbirleriyle olan etkileşimlerini sembolize etmiştir. Bu sembolik ifadeleri kullanması, onun inançlarını oluşturan kelime ve anlamların derinliklerinden kaynaklanmaktadır. Cubrân, bu imgeleri kendi yaşam ve göç ederken ki koşullarından edinmiştir. Bu durumlar, onun şiirsel ve edebi üretimi üzerinde belirgin bir etki bırakmış ve birçok yerde kendini göstermiştir.

Şiirin başlangıcındaki "Çoban yoktur ormanlarda / Hayır, sürü de yoktur orada" ifadeleri, erek dile aktarılırken sembolik yapısını korumuştur. Çobanın yokluğu, toplumsal liderlik ve rehberliğin eksikliğini simgelemiştir. Bu durum, erek dilde de benzer bir anlam taşıyarak okuyucuya derin bir düşünme alanı sunmuştur. "Kışın hüznü geçer gider / Fakat karışmaz baharın sevinci ona" dizesinde, kış ve bahar arasındaki zıtlık vurgulanmıştır. Erek dilde de bu ikilik net bir şekilde ifade edilmiştir. Kış, zorlukları ve karamsarlığı temsil ederken, bahar umudu ve yenilenmeyi simgelemektedir. Bu zıtlık, insan psikolojisini yansıtarak bireylerin içsel çatışmalarını anlatmaktadır. Ayrıca “fakat” kelimesi kaynak eserde “Kışın hüznü geçer gider” satırında yer alırken çevirmen erek okuyucuda şiirsel bir etki oluşturmak amacıyla sonraki satırda

bu kelimeye yer vermiştir. Yapılan çevirilerin erek okuyucu düşünülerek yapıldığı devingen eşdeğerliğin sağlandığı söylenebilir.

"Köle olarak yaratılmıştır insanlar / Boyun eğmeyi reddedene" dizesinde, insanın toplumsal hiyerarşi içindeki yerini sorgulayan bir ifade vardır. Erek dile çevirisinde bu tema iyi bir şekilde aktarılmıştır. "Boyun eğmeyi reddedene" ifadesi, bireyin özgür iradesini ve iktidara karşı duruşunu öne çıkarmıştır. Bu, kaynak eserdeki derin anlamın kaybolmadan aktarılmasını sağlamıştır. "Bir gün kalkıp yürüse o efendi / Yürür herkes peşinden" dizesi, güçlü bir otoritenin toplum üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Erek dilde bu anlam, "efendi" figürüyle net bir şekilde ifade edilmiştir. Bu, bireylerin toplumsal yapılar karşısındaki pasifliklerini ve iktidarın etkisini gözler önüne sermektedir. Çeviri, bu güçlü imajı koruyarak okuyucuyu düşündürmektedir. Çevirmenin burada erek dilin ritmine ve anlamına uygun olacak ifadeleri kullandığı gözlemlenmiştir. Buna bağlı olarak devingen eşdeğerliğin sağlandığı görülmektedir.

Şiirin genelinde bireylerin toplumsal yapı içindeki yerleri ve bu yapıdan nasıl etkilendikleri üzerine bir sorgulama vardır. Erek dile çeviride bu tema, bireysel ve kolektif bilinç arasındaki ilişkiyi vurgulayacak şekilde aktarılmıştır. Bu durum, okuyucuya bireylerin bağımsız hareket etme yeteneklerinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Satırların erek dile çevirisi, sembollerin dikkatlice korunmasıyla yapılmıştır. Doğa, iktidar, özgürlük ve kolektif bilinç gibi derin temalar, kaynak eserde olduğu gibi erek dilde de etkili bir biçimde aktarılmaya çalışılmıştır. Çeviri, okuyucuya hem edebi bir deneyim sunarken hem de toplumsal eleştirinin derinliğini hissettirmiştir.

• Umut ve karamsarlık: Bu iki kavram, onun şiirlerinde belirgin semboller taşımaktadır; Cubrân bu konuda şöyle der (Cubrân, s. 240):

Tablo 4: Cubrân'ın Sembolizm Anlayışındaki Umut ve Karamsarlık Konuları.

لَيْسَ فِي الْغَابَاتِ حُزْنٌ	لَا	وَلَا فِيهَا	الْهَمُومُ
فَإِذَا هَبَّ نَسِيمٌ	لَمْ يَحْجِئْ	مَعَهُ	السُّمُومُ
لَيْسَ حُزْنُ النَّفْسِ إِلَّا	ظِلٌّ	وَهُمِ	لَا يَدُومُ
وَعَيْوُمُ النَّفْسِ تَبْدُو	مِنْ	تَنَائِيهَا	النُّجُومُ

"Hüzün yoktur ormanlarda,
Hayır kederler de yoktur orada
Meltem estiği zaman
Getirmez kendisiyle birlikte zehirler.
Ruhun hüznü nedir ki
Bir vehmin hayali gölgesinden başka?
Ve yıldızlar görünür
Ruhun bulutları arasından" (Demirayak, 2005, s. 172).

Bu dizelerde Cubrân, dünyayı bir orman olarak betimlemeyi sürdürürken umut uyandırmaya ve karamsarlıktan kaçmaya çalışmaktadır. Cubrân'ın doğa kavramı orman temasıyla belirginleşmekte ve bu sebeple doğayı ve ilkel yaşamı sembolize etmek için şiirlerinde sık sık ormanı kullanmaktadır.

Şiirin başlangıcındaki "Hüzün yoktur ormanlarda, / Hayır kederler de yoktur orada" ifadeleri, doğanın huzurunu ve içsel dinginliği vurgulamaktadır. Bu, okuyucunun zihninde huzurlu

bir doğal ortam tasarımı oluşturmaktadır. Erek dile çevirisinde bu sembolizmin etkili bir şekilde korunduğu görülmektedir. "فَإِذَا هَبَّ نَسِيمٌ لَمْ تَجِئْ مَعَهُ السُّمُومُ" dizesi, doğanın olumlu bir ifadesi olan meltemin (hafif rüzgar) olumsuz yanlarını ön plana çıkarmadan sadece pozitif yönünü yansıtmaktadır. Bu anlam, erek dilde de net bir şekilde aktarılmış ve doğanın içsel dinginliği ile zarafeti vurgulanmıştır.

"ليس حزنُ النَّفْسِ إِلَّا ظِلٌّ وَهُمْ لَا يَدُومُ" dizesi, hüznün ve içsel çatışmaların aslında geçici bir yanılsama olduğunu ifade etmektedir. Çevirmen burada Arapçanın dil özelliği olan iki olumsuz ifadenin yan yana gelmesiyle oluşan olumlu ifadeyi erek dile aktarırken soru şeklinde aktarmıştır. "لا يدوم" ifadesine yer vermeyen çevirmen, çıkarma stratejisini uygulayarak şiirin ahengini korumaya çalışmıştır. Bireyin ruhsal durumunu sorgulayan bu satırlara çevirmen Türkçede "vehmin hayali" ifadesiyle derin bir anlam katmıştır. Bu terim, ruhsal durumu sorgulayıcı bir dil kullanarak okuyucuyu düşünmeye teşvik etmiştir.

"Ve yıldızlar görünür / Ruhun bulutları arasından" dizesi, içsel karanlıkların içinde bile umut ve ışık bulmanın mümkün olduğunu simgelemektedir. "Ruhun bulutları" ifadesi, bireyin içsel zorluklarını temsil ederken, yıldızlar umudu ve aydınlığı sembolize etmiştir. Erek dilde bu imgelerin kullanımı, kaynak metindeki derin sembolizme yakın ve etkili bir şekilde yapılmıştır.

Şiirin genelinde, bireyin içsel durumları ile kolektif anlayış arasında bir denge kurma çabası vardır. "Hüzün" ve "keder" gibi terimlerin tekrarı, bireysel duyguların toplumsal bağlamda nasıl algılandığını sorgulamıştır. Bu tema erek metinde de yer bulmuş ve okuyucuya bireyin yalnızlığına dair bir düşünce sunmuştur. Bu satırlarda çevirmenin erek okuyucuyu düşünerek sembollerin en doğru şekilde aktarılmasını sağlamak için Nida'nın devingen eşdeğerliğini sağlamaya çalıştığını söylemek mümkündür. Ayrıca kaynak eserin ölçü ve kafiyelerinde uyum varken erek dilde bunlar gözetilmemiş ve serbest ölçüyle aktarılmıştır.

Cubrân şiirine şu şekilde devam etmektedir (Cubrân, s. 275):

Tablo 4: Cubrân'ın Sembolizm Anlayışındaki Kader Konusu.

العِيشُ فِي الْغَابِ وَالْأَيَّامُ لَوْ نُظِمَتْ	فِي قَبْضَتِي لَغَدَتْ فِي الْغَابِ تَنْتَثِرُ
لَكِنْ هُوَ الدَّهْرُ فِي نَفْسِي لَهُ أَرْبُ	فَكَلَّمَا رُمْتُ غَابًا قَامَ يَعْتَذِرُ
وَلِلتَّقَادِيرِ سُبُلٌ لَا تَغَيَّرُهَا	وَالنَّاسُ فِي عَجْزِهِمْ عَنْ قَصْدِهِمْ قَصُورُوا

“Gerçek yaşam ormandadır,
Ve günler elimde dizilseydi eğer,
Darmadağın olurdu ormanda.
Fakat kader bu,
İstekleri var nefsimden,
Ne zaman kaçmak isteseydim bir ormana
Önüme dikildi bahanelerle.
Kaderin de yolları var kendine göre,
Hiç değişmeyen.
Ve ulaşmaz insanlar arzularına,

Kadere karşı acizliklerinden” (Demirayak, 2005, s.172).

Bu dizelerde Cubrân, ruhunun derinliklerine seslenmekte ve şiirlerinin çoğunda, özellikle de sembolik olanlarında alışkanlık haline getirdiği gibi bilinçaltına inmektedir. Doğaya ve ilkel hayata dönüşü arzularken, bunun imkânsız olduğunu vurgulamaktadır. Cubrân'ın şiiri, edebiyata başladığı andan itibaren Platoncu idealizmden etkilenmiştir. Bu idealizm, adaletin tek başına mükemmel bir toplum içinde mükemmel bireyi yaratabileceği ve gerçekleştirebileceğidir. Cubrân, gerçek adaletin sevgi, özgürlük ve bunlarla ilgili her şeyi gerektirdiğine ve bunların da doğa kavramında özetlenebileceğine inanmıştır (Cebir, 1983, s. 173).

Cubrân'ın doğa sevgisini ortaya çıkaran, onu şiirinde en güçlü sembolik çağrışımlardan biri haline getiren birçok faktör vardır. Örneğin Cubrân'ın okuduğu manastır okulu Kadişa Vadisi'ne bakan bir boşlukta idi, bu nedenle Cubrân el değmemiş doğayı görüp ondan etkilenmiştir. Ayrıca Cubrân, Bişerrî şehrinin saflığı ve temizliği ile tarla ve bahçeleri, doğduğu yerin çobanlarının hayatını da gözlemlemiştir. Göç ettikten sonra, vatanına ve vatanının muhteşem doğasına duyduğu özlem ağır basmış, memleketinden aldığı kültürel zenginliği şiirlerinde ifade etmiştir (Ciddî, 2015, s. 67).

"Gerçek yaşam ormandadır, / Ve günler elimde dizilseydi eğer," ifadeleri, doğanın ve yaşamın karmaşıklığını simgelemektedir. Orman, özgürlük ve doğal yaşamı temsil ederken, erek şiirde bu anlam net bir şekilde aktarılmıştır. Ayrıca kaynak dilde yer almayan "gerçek" kelimesi okuyucuyu etkilemek için ekleme stratejisi kullanılarak eklenmiştir. "Darmadağın olurdu ormanda" ifadesi, düzenin ve kaosu iç içe geçtiği bir durumu vurgulamaktadır. "Fakat kader bu, / İstekleri var nefsimden," dizesi, bireyin arzularıyla kader arasındaki çatışmayı ele almaktadır. Erek dile çevirisinde "kader" ve "istik" kelimeleri, bireyin içsel dünyası ile dışsal faktörler arasındaki gerilimi etkili bir şekilde yansıtmaktadır. Bu durum, insanların kaderlerine karşı duyduğu çaresizliği dile getirmiştir. "Ne zaman kaçmak isteseydim bir ormana / Önüme dikildi bahanelerle" ifadesi, bireyin özgürlüğe olan özlemi ile bunun önündeki engeller arasındaki mücadeleyi sembolize etmektedir. "Bahaneler" olarak aktarılan "يعتذر" kelimesi, bireyin kendi içsel çatışmalarını ve dışsal etkenlerle nasıl sınırlı kaldığını ifade etmiş ve bu anlam, erek dile çevirisinde de korunmuştur. Ayrıca kaynak ve erek dilin yapısal olarak birbirinden farklı olması sebebiyle bazı satırların yer değiştirdiği gözlemlenmektedir.

"Kaderin de yolları var kendine göre, / Hiç değişmeyen" dizesi, kaderin kaçınılmaz ve sabit olduğunu ifade etmektedir. Erek dilde bu anlam, "değişmeyen yollar" ifadesiyle güçlü bir biçimde aktarılmıştır. Bu, bireylerin kendi istekleri ile kaderleri arasındaki uyumsuzluğu vurgulamaktadır. "Ve ulaşmaz insanlar arzularına, / Kadere karşı acizliklerinden" dizesi, bireylerin arzularına ulaşamamasını ve bunun nedeninin kendi çaresizlikleri olduğunu vurgulamaktadır. Bu, insanların kendi kaderleriyle olan ilişkisini sorgulayan bir eleştiridir. Bu durum, erek okuyucuya derin bir anlam katacak şekilde aktarılmıştır. Yapılan çevirilerde genel olarak devingen eşdeğerliğin sağlandığını söylemek mümkündür. Kaynak eserin ölçü ve kafiyelerinde uyum varken erek dilde bunlar gözetilmemiş ve serbest ölçüyle aktarılmıştır.

• Mutluluk: Cubrân mutluluğu aramakta ve onu yalnızca ormanlarla ifade ettiği doğanın kollarında bulmaktadır. İçinin derinliklerinde doğayı mutluluk için sevdiğini bilmektedir. Doğa mutluluk için tüm bileşenlere sahiptir ve ona göre bu doğayı bozan kötülüğüyle insandır. Cubrân mutluluğu ararken onu "ney" ile sembolize eder, bu sembol birçok farklı kıtadan oluşan *el-Mevâkib* 'da sık sık tekrarlanmaktadır. Bu konuda şöyle der (Cubrân, s. 248):

Tablo 5: Cubrân'ın Sembolizm Anlayışındaki Mutluluk Konusu.

أَعْطِنِي النَّايَ وَغَنِّي	فَالْغِنَا عَزْمُ النَّفْسِ
وَأَنْيُنَ النَّايِ يَبْقَى	بَعْدَ أَنْ تَفْنَى الشَّمْسُ

“Bana neyi ver ve şarkı söyle,

Şarkı ruhların gücüdür çünkü.

Ve neyin iniltisi kalır,

Güneşler yok olduktan sonra” (Demirayak, 2005, s.173).

Cubrân için ney, mutluluğun sembolüdür ve ilk iki dizede, o mutluluğun ruhların amacı ve hedefi olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre mutluluk, bedenlerin yok olmasından sonra bile kalmaktadır. Burada Cubrân bedenleri güneşle simgelemektedir. Çünkü güneşin doğuşu ve batışı vardır, ama mutluluk kalıcıdır. Cubrân, insanların mutluluk nimetinden mahrum olduğunu, ruhları için Tanrı'nın koyduğu sınırlı ve eksik yasaları benimsediklerini anlatmaktadır. Aynı şekilde, bedenleri için de Tanrı'nın onlara istediği her şeyi içermeyen bir yasayı kabul ettiklerinden ve kendilerini dar alanlarla sıkıştırdıklarından söz etmektedir (Cebir, 1983, s. 173).

"أَعْطِنِي النَّايَ وَغَنِّي / فالْغِنَا عَزْمُ النَّفْسِ" ifadesi, müziğin ve şarkının ruhsal bir güç olduğunu vurgulamaktadır. Erek dile "Bana neyi ver ve şarkı söyle, / Şarkı ruhların gücüdür çünkü" biçiminde aktararak "ruhların gücü" ifadesi, müziğin içsel motivasyon ve cesaret verici etkisini simgelemesi sağlanmıştır. Bu ifade, insan ruhunun derinliklerine inen bir çağrışım yapmıştır. "وَأَنْيُنَ النَّايِ يَبْقَى / بعدَ أَنْ تَفْنَى الشَّمْسُ" dizesi, zamanın geçiciliğine rağmen müziğin kalıcılığını ifade etmektedir. Erek dile çevirisinde "Ve neyin iniltisi kalır, / Güneşler yok olduktan sonra" ifadesi, müziğin ve duyguların geçici olan her şeyin ötesinde bir varoluş sürdürebileceğini simgelemektedir. "Güneşler yok olduktan sonra" ifadesi, hayatın sonuna işaret ederken, müziğin ve anıların kalıcılığını vurgulamaktadır. Burada çevirinin birebir yapıldığı ve Nida'nın biçimsel eşdeğerliğinin sağlandığını söylemek mümkündür. Ayrıca kaynak eserin ölçü ve kafiyelerinde uyum varken erek dilde bunlar gözetilmemiş ve serbest ölçüyle aktarım sağlanmıştır.

Şiirdeki müzik ve şarkı, insani duyguların derin bir ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik, insanların içsel dünyalarını dışa vurmanın bir yolu olarak sembolize edilmektedir. Bu bağlamda, erek şiirde de duygusal bir derinlik oluşturmaya çalışılmıştır. Müzik ve şarkının ruhsal bir güç olarak betimlenmesi, insan deneyiminin evrenselliğini simgelemektedir. "Şarkı ruhların gücüdür çünkü" ifadesi, sadece bireysel bir deneyim değil, tüm insanlık için geçerli bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu, okuyucunun kendi yaşamındaki benzer duyguları keşfetmesine olanak tanımıştır. Şiirin genelinde müziğin insan ruhundaki dönüştürücü gücü öne çıkmaktadır. Bu dönüşüm hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bir etki oluşturmuştur. Türkçeye çevirisinde bu tema, duygusal yoğunlukla birlikte aktarılmaya çalışılmıştır.

•Ruh: Neyden bahsederken Cubrân başka bir yerde şunları söyler (Cubrân, s. 251):

Tablo 6: Cubrân'ın Sembolizm Anlayışındaki Ruh Konusu.

أَعْطِنِي النَّايَ وَغَنِّي	فَالْغِنَا خَيْرُ الْعُلُومِ
وَأَنْيُنَ النَّايِ يَبْقَى	بَعْدَ أَنْ تُطْفَأَ النُّجُومِ

“Bana neyi ver ve şarkı söyle,

Şarkı en iyi bilimdir çünkü.

Ve neyin inleyişi kalır,

Yıldızlar söndükten sonra” (Demirayak, 2005, s.173).

Cubrân burada bilimi gerçeğin sembolü olarak kullanmaktadır. Çünkü şarkı, neyin sesidir, ney ise mutluluktur ve bilim gerçeği temsil etmektedir. Ona göre mutluluk, en iyi gerçektir ve mutluluk yıldızların sönmesinden sonra da kalır. Bu yıldızlar ruhları temsil eder ve onların sönmesi, bedenlerden ayrılmalarını ifade etmektedir.

"أعطيني النَّايَ وَغَنِّي / فالغنا خيرُ العلوم" dizesi, müziği ve şarkıyı "bilim" olarak tanımlamaktadır. Türkçede "Şarkı en iyi bilimdir çünkü" ifadesi, müziğin ve sanatın bilgi ve anlayışın en yüksek formu olduğu düşüncesini yansıtmaktadır. Bu, müziğin sadece bir eğlence aracı değil, aynı zamanda derin bir bilgi kaynağı olduğunu vurgulayan güçlü bir semboldür. Burada çevirmen şiirin akışının bozulacağını düşündüğü için kaynak eserde olmayan “çünkü” sözcüğünü ekleme stratejisiyle ekleyerek aktarım sağlamıştır. "وَأَنْيُنُ النَّايَ يَبْقَى / بعد أن تُطفأ النُّجُوم" dizesi, müziğin kalıcılığını ve geçiciliğin ötesinde bir anlam taşıdığını ifade etmektedir. Erekle dile ise "Ve neyin iniltisi kalır, / Yıldızlar söndükten sonra" şeklinde aktarılmıştır. "Yıldızlar söndükten sonra" ifadesi, yaşamın sonunu veya evrensel bir sona işaret ederken, müziğin bu sonun ötesinde bir yankı bırakacağını simgelemektedir. Çevirmenin ekleme stratejisini kullanması dışında şiirin bu mısralarında biçimsel eşdeğerlik sağlanmıştır.

Müzik, duyguların ifade edilmesinde önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Şiir, müziğin insani deneyimlerin derinliğini yansıttığını ifade etmektedir. Erekle dilde bu duygu aktarımı, okuyucunun içsel dünyasını sorgulamasına olanak tanımış, müzik ve şarkı, ruhun derinliklerine inen bir kapı işlevi görmüştür. Müzik, yalnızca bireysel bir deneyim değil, aynı zamanda evrensel bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. "Şarkı en iyi bilimdir" ifadesi, müziğin tüm insanlık için ortak bir dil olduğunu vurgulamaktadır. Bu, okuyucunun kendi yaşamındaki benzer duyguları ve deneyimleri anlamasına yardımcı olmuştur.

Şiirin sonundaki "Yıldızlar söndükten sonra" ifadesi, yaşamın geçiciliği ve ölüm temasıyla ilgili derin bir anlam katmaktadır. Ancak bu geçiciliğin içinde müziğin kalıcılığına yapılan vurguyla, yaşamın sona ermesine rağmen anıların ve duyguların müzik aracılığıyla yaşatılabileceği mesajı verilmektedir.

- Eşitlik: Cubrân bunu aynı şiirin başka bir yerinde şöyle ifade eder:

Tablo 7: Cubrân’ın Sembolizm Anlayışındaki Eşitlik Konusu.

أعطيني النَّايَ وَغَنِّي	فالغنا	لطفُ	الوديع
وَأَنْيُنُ النَّايَ يَبْقَى	مِنْ	ضعيفٍ	وضليغ

“Bana neyi ver ve şarkı söyle,

Şarkı mütevizinin nezaketidir çünkü.

Ve neyin iniltisi daha kalıcıdır,

Hem zayıftan hem güçlüden” (Demirayak, 2005, s.174).

Burada Cubrân iki mısra boyunca eşitliği, değişmeyen mutluluk sembolizmi bağlamında, zıtlık oluşturan “zayıf ve güçlü” kelimeleriyle sembolize etmiştir. Cubrân, sembolizmden ilham alarak kendine özgü bir tarz oluşturmuş ve bu da onu modern sembolizmin lideri yapmıştır.

Cubrân ilk iki satırda, müziği nezaket ve zarafet ile ilişkilendirmektedir. Demirayak bunu Türkçeye "Bana neyi ver ve şarkı söyle, / Şarkı mütevazinin nezaketidir çünkü" şeklinde aktarmıştır. Bu, müziğin ve şarkının, mütevazı bir tutumun ifadesi olduğunu ve ruhsal bir güzellik taşıdığını sembolize etmektedir. Çevirmen burada kaynak eserde yer almayan “çünkü” kelimesini eklemiştir. "وَأَنِىُّ النَّائِي يَبْقَى / مِنْ ضَعِيفٍ وَضَلِيعٍ" dizesi, müziğin kalıcılığını ve farklı kaynaklardan gelen duyguları ifade etmektedir. Erek dile "Ve neyin iniltisi daha kalıcıdır, / Hem zayıftan hem güçlüden" şeklinde aktarılan satırlar müziğin, insanın hem zayıf hem de güçlü yanlarını yansıtmaya kapasitesine sahip olduğunu göstermektedir. Bu, insan deneyimlerinin çok yönlülüğünü ve derinliğini vurgulamaktadır. Şiir, müziğin evrenselliğini ve tüm insanlık için geçerliliğini simgelemektedir. Hem zayıf hem de güçlü duyguların, müzik aracılığıyla ifade edilebileceği fikri, okuyucunun kendi yaşamındaki benzer deneyimleri bulmasını sağlamaktadır. Çevirmenin bu mısralarda Nida'nın biçimsel eşdeğerliğini sağladığını söylemek mümkündür.

Sonuç

Araştırmada, yazar ve göçmen şair Cubrân tanıtılmış, modern sembolizmin Arap şiirindeki yayılmasındaki rolü incelenmiş ve onun şiirinde özgün bir şekilde ortaya çıkan semboller ortaya konmuştur. Cubrân, Avrupa'dan getirdiği modern sembolizmi Arap şiirine taşıyarak, bu akımın öncüsü olmuştur. İki bölümden oluşan bu araştırmanın birinci bölümünde Cubrân'ın edebi ve şiirsel akımı, şiirsel yapı özellikleri ele alınmış; ikinci bölümde ise sembolizmin Arap şiirindeki yeri, Cubrân'ın modern sembolizmin kuruluşundaki rolü, şiirindeki semboller ve Türkçeye çevirileri Nida'nın eşdeğerliği bağlamında incelenmiş, bu anlamlara ilişkin uygulamalı ve analitik örnekler verilmiştir. Örneklerin sonucunda; Cubrân'ın Batı'dan etkilenerek Arap şiirine yeni ve modern bir anlayış getirdiği ve bu anlayışın kendine özgün bir tarz olduğu görülmektedir. Aynı zamanda kendisinden sonra gelen edebiyatçıları etkileyen Cubrân, Arap edebiyatında sembolizmi kullanma noktasında bir lider olarak yerini almıştır.

Cubrân'ın çalışmada yer alan örnek şiirlerinin Türkçeye çevirisi, sembollerin dikkatlice korunmasıyla gerçekleştirilmiştir. Doğa, iktidar, özgürlük, kolektif bilinç, hüznün, içsel aydınlanma, umut, müzik ve nezaket gibi derin temalar, Arapça metindeki gibi Türkçede de etkili bir biçimde aktarılmaya çalışılmıştır. Çeviri, okuyucuya hem edebi bir deneyim sunarken hem de bireyin içsel yolculuğunu sorgulatan bir derinlik taşımıştır.

Çevirmen şiirde yer alan sembollerini yeri geldiğinde kaynak odaklı bir çeviri yaklaşımı olan biçimsel eşdeğerliğe göre aktarırken yeri geldiğinde erek okuyucunun anlayabileceği bir düzeyde devingen eşdeğerliğe göre çevirerek erek odaklı bir yaklaşım sergilemiştir. Şiirin ahenginin ve ritminin bozulmamasına özen gösteren çevirmen, yeri geldiğinde çıkarma stratejisine başvurarak şiiri erek okuyucuya en iyi şekilde aktarmaya çalışmıştır.

Bu araştırmanın içeriği sunulduktan sonra, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Cubrân, 20. yüzyılda Arap şiirinde modern sembolizmin öncülerindendir.
2. Cubrân ve Mehcer Edebiyatı arkadaşları, Arapların geleneksel şiir temalarından uzaklaşmış ve eserlerinde ruhsal iletişim ve benlik ifadesine yönelmişlerdir.

3. Cubrân'ın şiirindeki sembolizm, çok katmanlı anlamlara sahiptir ve bu sembollerin çoğu doğa ve ahlak etrafında dönmektedir.

4. Çalışmada yer alan şiirlerin erek dil olan Türkçe çevirilerinin semboller bakımından çok fazla kayba uğramadığı ve verilmek istenen sembolik mesajların genel olarak verilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir.

5. Çalışmada kullanılan Nida'nın eşdeğerliğine göre şiirlerde daha çok devingen eşdeğerlik sağlanmıştır.

Bu araştırmanın materyal ve bulgularını sunduktan sonra, araştırma konusuyla ilgili bir dizi öneri şu şekilde sunulabilir:

1. Arap edebiyatındaki modernist formlarda Cubrân'ın rolü üzerine daha fazla araştırma ve çalışma hazırlanabilir.

2. Eski ve modern Arap şiirinde sembolizm üzerine daha fazla araştırma ve çalışma yapılabilir.

3. Mehcer Edebiyatı şairlerinin, özellikle de göçmenlerin lideri Cubrân'ın sembolizminin oluşumunu etkileyen faktörler üzerine daha fazla araştırma ve çalışma yapılabilir.

4. Cubrân'ın diğer şiirlerinde sembolizmin izi sürülebilir ve onu ait olduğu anlamsal sınıflandırmaya bağlamak için ne olduğu analiz edilebilir.

5. Cubrân'nın diğer şiirlerinin Türkçeye çevirileri farklı çeviri kuramlarına göre incelenebilir.

Extended Abstract

Symbolism is a movement that emerged in France in the late 19th century and had a significant influence on art forms such as literature, painting, and music. This movement advocates for the expression of emotions and thoughts through abstract images, symbols, and associations rather than directly depicting the real world. Rooted in the influences of Romanticism and Realism, Symbolism aimed to move away from superficial representations and create a deeper, more layered world of meaning.

In Symbolism, words and images are used not just as tools but as elements that reveal the depths of meaning and abstract impressions. Poets, using the Symbolist approach, deepen meanings by expressing emotional and spiritual states through images that stimulate the reader's imagination. In this sense, Symbolism is considered a form of expression that emphasizes individual perception, inner worlds, and personal emotions.

In the modern era, new movements and schools in search of innovation and change have emerged, often representing a form of rebellion against the old. This phenomenon coincided with major political events in the Arab world, leading some Arabs to migrate. Migrant poets and writers formed a literary school known as the "Migrant School" abroad, uniting around social issues. Khalil Gibran is one of the leading figures of this school and is regarded as a poet who successfully brought Western modern symbolism to Arab poetry.

This study examines the role of modern symbolism introduced by Halil Gibran to Arabic poetry. Gibran, by bringing the modern symbolist movement from the West to Arabic poetry, developed a unique symbolist style, making him a pioneer of symbolism in Arabic literature. His life reflects a distinctive perception of objects and symbolism, which is uniquely expressed in his poetry. The research focuses on analyzing the meanings of symbols in Gibran's poetry and whether any losses occur in their translation into Turkish, within the framework of Nida's equivalence theory.

The aim of the study is to introduce Gibran and his literary orientation while showing how the symbolism and meanings in his poetry have been transferred into Turkish. The study is divided into two main sections. The first section addresses Gibran's poetic and literary understanding, his approach to symbolism, and his position in Arabic poetry. In the second section, the foundations of modern symbolism in Arabic poetry, Gibran's contributions to this movement, the symbols in his poetry, and the semantic losses in the Turkish translations of his work *al-Mawakib* are analyzed in detail.

An analytical approach is used in the research. It focuses on the symbolist structure of Gibran's poems and the depth of their meanings, as well as the successes and challenges in their translation. In Gibran's poetry, deep themes such as nature, power, freedom, collective consciousness, sorrow, inner enlightenment, hope, music, and politeness are explored through symbolism. In *al-Mawakib*, these themes are effectively conveyed both in the Arabic text and its Turkish translations. The translator has made an effort to preserve the harmony and rhythm of the poems while carefully transferring the meanings of the symbols. Both formal equivalence and dynamic equivalence approaches are used in the translation.

The findings indicate that Gibran adapted Western symbolism to Arabic poetry with a modern perspective. His unique symbolist style has left a profound influence on subsequent Arabic poets and played a pioneering role in establishing symbolism in Arabic poetry. The symbols used in his poetry carry multilayered meanings and revolve around themes like nature and morality. In the translations, symbolic losses have been minimized, and the symbolic messages have been conveyed as accurately as possible. Additionally, within the framework of Nida's equivalence theory, dynamic equivalence has been primarily achieved, using language that is appropriate for the target audience's understanding.

In conclusion, Gibran is considered a pioneer of modern symbolism in 20th-century Arabic poetry. The symbolism he used in his poetry, shaped by his influences from Western literature, brought a new understanding to Arabic poetry. The Turkish translations of Gibran's work demonstrate that the symbolist structure has been successfully transferred. This study reveals the symbolic depth of his poetry and shows how Gibran's contribution to Arabic literature has been effectively communicated in Turkish, shedding light on the influence of modern symbolism in Arabic poetry.

Kaynakça

Adonis. (1979). *Mukaddime li'ş-Ş'ir'i'l-Arabî. Lübnan*. el-'Avde Yayınevi.

Alhamad, K. (2018). *Arap Edebiyatında Sembolizm "Muhammed el-Mâgut Örneği"*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi.

- Cebir, C. (1983). *Cubrân fî 'asrihi ve âsârîhi'l-edebiyye ve'l-fenniyye*. Nevfel Vakfı.
- Ciddî, F. Z. (2015). Delaletu rumuzu et-tabî'a 'inde Halîl Cubrân. *en-Nektu ve ed-Dirâsât el-Edebiyye ve el-luğaviyye*, 1 (6), 67-71.
- Demirayak, K. (2005). Halîl Cubrân'ın el-Mevâkib "Kafîleler" adlı şiirine bir bakış. *Ekev Akademik Dergisi*, 9 (22), 161-176.
- Ebû Mâdî, İ. *Divanu İliyya Ebû Mâdî*. el-Avde Yayınevi.
- Ebu Zekerî, M. (1981). *el-Makalu ve tetavvuruhu fî'l-edebi'l-mu'âsır*. Maarif Yayınevi.
- ed-Dusuki, Ö. (2000). *fî'l-edebi'l-Hadîs*. el-Fikru'l-'Arabî Yayınevi.
- ed-Nedevî, M. (2009). Cubrân fî Davî müellefâtîhi el-'Arabiyye. *el-Kısmu'l-'Arabî Dergisi*, 16, 159-160.
- el-Ceyyûsî, S. H. (2007). *el-İtticâhât ve'l-harekât fî's-şî'ri'l-'Arabiyyi'l-hadîs*. Merkezu Dirasatî'l-Vahdeti'l-Arabiyye.
- el-Ezherî, E. (2001). *Tehzib el-Luğat*, Ed: Muhammed 'Avd Mur'ib. İhyâ et-Turâs el-Arabî Yayınevi.
- el-Ferâhidî, H. *el-'Ayn*. (Ed. Mehdî el-Mahzûmî -İbrahîm es-Sâmîrâiyy). Hilal Yayınevi.
- el-Hamlîşî, H. (2010). *Eş-Ş'iru'l-Mensûr ve et-Tehdisu's-Ş'iriy*. el-Arabiyyetu lil'Ulûm Yayınevi.
- el-Kırvânî, İ. (1981). *el-'Umde fî Mehâsin eş-ş'ir ve Âdâb*. (Ed. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd). el-Ceyl Yayınevi.
- el-Melaike, N. *Kadâyâ eş-şî'r'l-mu'âsır*. el'ilmu lilmelayîn Yayınevi.
- es-Seyyab, B. Ş. (1978). *Dirasetu fî Hayatîhi ve Ş'ir'ihî*. es-Sekafe Yayınevi.
- eş-Şâbbî, E. K. (2013). *el-Hayâlu's-şî'rî inde'l-'Arab*, Kahire, Kelimât 'Arabiyye li't-terceme ve'n-neşr.
- ez-Zirikli, H. (2002). *el-'alâm*. el'ilmu lilmelayîn Yayınevi.
- Halil Cubrân, C. (1949). *el-Mecmû'atu'l-Kâmile*. (yay. haz. Mîhâil Ne'ime). Sâdır Kütüphanesi.
- Halil Cubrân, C. (2020). *Remlu ve Zebed*. (Çev. Antonyus Beşir). Hindavi Vakfı.
- Heddâre, M. M. (2013). *Dirâsâtun fî'l-edebi'l-'Arabiyyi'l-hadîs*. el-Ulumu'l-Arabiyye Yayınevi.
- Heykel, A. (1994). *Tetavvuru'l-Edeb el-Hadîs fî Mısır*. Maarif Yayınevi.
- İbn Manzûr, (1993). *Lisânu'l-'Arab*. Sâdır yayınevi.
- İsmâîl, 'İ. *el-Edeb ve Funûnuh*. el-Fikru'l-'Arabî Yayınevi.
- Karavin, H. (2016). Çeviri Kuramları Bağlamında Eşdeğerlik Kavramının İzini Sürmek. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 6 (12). 125-144.
- Kur'an-ı Kerim. *Âli İmrân*. 41. Ayet. <https://www.derlemetefsir.com/ali-imran/3/ayet/41>.
- Nida, E. (1964). *Towards a Science of Translating*. E. J. Brill, Leiden.
- Usta, İ. (2020). Modern Arap Şiirinde Sembolik Bir Figür Olarak İsâ Mesîh. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*. (15). 231-260.

Üner, Ö. Türk Resminde Sembolist Eğilimler. 51-63. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/757717> erişim: 15.12.2024.

Uluslararası Medine Üniversitesi. Karşılaştırmalı Edebiyat.
<https://thahabi.org/book/6266/read/552> erişim: 15.12.2024.

<https://uzemigunsem.gedik.edu.tr/parnasizm-akimi-ozellikleri-temsalcileri> erişim: 15.12.2024.

<http://www.edebibilgiler.com/documents/sembolizm.html> erişim: 16.12.2024.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı/Contribution Rate Declaration of Researchers: Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir. / The contribution rates of the authors to the study are equal.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0